

Podstawowe dane osobowe recenzenta

dr hab. Rafał Grzaka

Sztuki muzyczne, dyscyplina artystyczna instrumentalistyka

Adres do korespondencji:

Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie

ul. Okólnik 2, 00-368 Warszawa

e-mail rafalgrzaka@gmail.com

tel. 504 005 089

Warszawa 25.09.2019

Recenzja pracy doktorskiej Pana mgra Łukasza Nowakowskiego

Zleceniodawca recenzji:

Akademia Muzyczna im. Ignacego Jana Paderewskiego w Poznaniu, Wydział Instrumentalny, pismo z dnia 25.09.2017 roku, zlecenie podjęte w oparciu o *Ustawę o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki muzycznej* z dnia 14 marca 2003 roku, art. 14 ust. 2 pkt. 2 (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 882 ze zm).

Dotyczy:

Uchwał Rady Wydziału Instrumentalnego Akademii Muzycznej im. Ignacego Jana Paderewskiego w Poznaniu:

- Nr 96/II/2016/2017 z dnia 25.09.2017 roku w sprawie wszczęcia przewodu doktorskiego na stopień doktora sztuki w dziedzinie sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka i wyznaczenia promotora pracy doktorskiej mgra Łukasza Nowakowskiego;
- Nr 97/II/2016/2017 z dnia 25.09.2017 roku w sprawie wyznaczenia recenzentów pracy doktorskiej w przewodzie Pana mgra Łukasza Nowakowskiego na stopień doktora sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka.

W świetle *Ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki muzycznej* z dnia 14 marca 2003 roku, art. 14 ust. 2 pkt 2 (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 882 ze zm.) Rada Wydziału Instrumentalnego posiadała uprawnienia do prowadzenia przewodu doktorskiego na stopień doktora w dziedzinie sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej - instrumentalistyka.

Podstawowe dane o kandydacie:

Pan mgr Łukasz Nowakowski urodził się 31 sierpnia 1991 roku w Płocku. W 2015 roku ukończył z wyróżnieniem Akademię Muzyczną im. Ignacego Jana Paderewskiego w Poznaniu w klasie akordeonu prof. dr hab. Teresy

Adamowicz-Kaszuby i prof. dr. hab. Jerzego Kaszuby obecnie jest słuchaczem Studiów Doktoranckich w macierzystej uczelni.

W latach 2012 - 2013 był Stypendystą Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego za wybitne osiągnięcia artystyczne.

Pan mgr Łukasz Nowakowski od 2013 roku pracuje jako nauczyciel gry na akordeonie w Państwowej Szkole Muzycznej I stopnia im. Bronisława Zielińskiego w Wągrowcu, a w roku szkolnym 2015/16 także w tej samej roli w Państwowej Szkole Muzycznej I i II stopnia im. Karola Szymanowskiego w Płocku.

Po ukończeniu studiów Pan mgr Łukasz Nowakowski został laureatem:

- w 2016 roku: III nagrody na VIII Ogólnopolskim Konkursie Akordeonowym w Solcu-Zdroju, II nagrody w kategorii solowej oraz I nagrody w kategorii zespołów kameralnych na Międzynarodowym Konkursie Akordeonowym Le Mont-Dore (Francja), III nagrody na Międzynarodowym Konkursie Akordeonowym w Popradzie (Słowacja);
- w 2017 roku: dwa wyróżnienia na Międzynarodowym Konkursie Akordeonowym w Vamö (Austria) i Mons (Belgia), II nagrody w kategorii zespołów kameralnych na tym samym konkursie, ponadto otrzymał II nagrodę w kategorii solowej i I nagrodę w kategorii zespołów kameralnych na Międzynarodowym Konkursie Akordeonowym w Le Mont-Dore (Francja).

Doktorant wielokrotnie uczestniczył w kursach mistrzowskich prowadzonych przez uznane autorytety, m.in. Władimira Runczaka, Mario Stefano Pietrodarchi, Jurija Shishkina i Alexandra Dmitrieva.

OCENA PRACY DOKTORSKIEJ

Praca doktorska Pana mgra Łukasza Nowakowskiego zatytułowana ***Ewolucja idiomu akordeonisty-wirtuoza w kontekście rozwoju instrumentarium i repertuaru akordeonowego na przykładzie wybranych pozycji literatury XX i XXI wieku*** składa się z dzieła artystycznego zarejestrowanego na nośniku elektronicznym (płyta CD) oraz jego opisu, tworząc logicznie przemyślany całościowy kształt zagadnienia.

Nagrania dokonano w Auli Nova AM im. Ignacego Jana Paderewskiego w Poznaniu. Realizację sesji nagraniowych, edycję i mastering wykonał mgr Michał Łaszewicz.

Dzieło artystyczne obejmuje prezentację następujących utworów:

1. Rudolf Würthner - *La Campanella Konzertétude über ein Thema Paganini's* (1955) na akordeon
2. Bogdan Dowlasz - *Accosoftplay* (2003) na akordeon
3. Petri Makkonen - *Disco - Tango* (2002) na akordeon
4. Barbara Kaszuba - *Splashing sounds* (2015) na akordeon cyfrowy i elektronikę
5. Janusz Stalmierski - *Klif* koncert (2008) na akordeon i orkiestrę (live)

Poza Łukaszem Nowakowskim na płycie możemy usłyszeć następujących artystów:

- Barbara Kaszuba - elektronika (B. Kaszuba - *Splashing sounds* na akordeon cyfrowy i elektronikę)
- Kameralna Orkiestra Smyczkowa - kierownictwo Marcin Suszycki (J. Stalmierski - *Klif* koncert na akordeon i orkiestrę)
- Orkiestra Symfoniczna Akademii Muzycznej im. Ignacego Jana Paderewskiego w Poznaniu pod batutą Jakuba Chrenowicza (J. Stalmierski - *Klif* koncert na akordeon i orkiestrę)

Dzieło artystyczne przygotowane przez Doktoranta zawiera nagrania wybranych kompozycji, w których element wirtuozowski dotyczy różnych aspektów gry. *La Campanella* Rudolfa Würrthnera to pierwsza i jednocześnie najstarsza kompozycja zarejestrowana na płycie. Idiom wirtuozowski w tym utworze skupia się przede wszystkim wokół partii wykonywanej na manuale dyskantowym jednoznacznie nawiązującej do *stylu brilliant*. Łukasz Nowakowski wykonuje ten utwór w imponującym, ale chyba trochę zbyt szybkim tempie i być może dlatego miejscami odnosi się wrażenie pośpiechu, braku swobody i precyzji. Również brzmienie instrumentu momentami jest przeforsowane, a brak płynnego prowadzenia miecha nie daje uspokojenia i komfortu odsłuchu. Zupełnie inne odczucia nasuwa nagranie drugiego utworu. W *Accosoftplay* Bogdana Dowlasza Doktorant wykazuje się umiejętnością budowania napięcia, opanowaniem sfery agogicznej i dynamicznej. Instrument nawet w najgłośniejszych fragmentach brzmi dobrze, a umiejętne operowanie czasem daje pożądane wytchnienie. Delikatny niedosyt pozostawiają nierówności artykulacyjne występujące między manualami. Nagranie *Disco - Tango* Petri Makkonena przywodzi przemyślenia z pierwszego, zarejestrowanego na płycie, utworu. Dźwięk jest forsowany, brakuje płynnego prowadzenia miecha, a bardzo ofensywne tempo psuje narrację kompozycji. Sfera rytmiczno-harmoniczna tego utworu w wielu miejscach powinna przypominać współpracę perkusisty z basistą tworząc zjawisko określane mianem *groove*, niestety, być może z powodu zbyt szybkiego tempa, w wykonaniu Łukasza Nowakowskiego nie stwierdziłem występowania tego elementu. Kompozycję Barbary Kaszuby wysłuchałem z wielkim zainteresowaniem. Dyscyplina agogiczna, precyzyjna artykulacja oraz kreatywność w kształtowaniu frazy budzą mój podziw. Akordeon cyfrowy w rękach Doktoranta brzmi bardzo dobrze. Na szczególną uwagę zasługuje jednak nagranie ostatniego utworu. Uważam, że jest to najlepsza część dzieła artystycznego. Nagrany na żywo koncert Janusza Stalmierskiego brzmi świetnie, solista jest zdyscyplinowany i bardzo punktualny, nie forsuje dźwięku, co w przypadku zetknięcia z tak wielkim aparatem wykonawczym jakim jest orkiestra, wcale nie jest takie proste. Uważam, że Doktorant zaprezentował się w tym utworze jako świadomy i dojrzały muzyk.

Część opisowa pracy Pana mgra Łukasza Nowakowskiego składa się z dwóch rozdziałów poprzedzonych wstępem oraz wieńczącego całość podsumowania. Uważam, że praca spełnia wszelkie standardy edytorskie, jej układ jest czytelny, logiczny i przemyślany. Mimo dość szczegółowych analiz jest przyjazna w odbiorze, czyta się ją z dużym zainteresowaniem i zrozumieniem. Doktorant zebrał bardzo bogatą bibliografię, która została podzielona na publikacje naukowe, strony internetowe, fotografie i materiały nutowe. Sprawia to, że opis dzieła jest wyczerpujący i kompleksowy.

Pierwszy rozdział *Ewolucja pojęcia wirtuozerii akordeonowej przez pryzmat rozwoju instrumentu i literatury* składa się z czterech podrozdziałów, w których Doktorant przedstawia kolejno rys historyczny instrumentarium akordeonowego, charakteryzuje budowę współczesnego instrumentu koncertowego, przybliża rozwój oryginalnej literatury akordeonowej oraz wymienia najważniejsze akordeonowe konkursy wykonawcze. Na szczególną uwagę zasługuje podrozdział dotyczący rozwoju naszego instrumentu. Uważam, że Doktorant znakomicie uchwycił i opisał najważniejsze wydarzenia związane z procesem kształtowania się współczesnego akordeonu, nie zalewając czytelnika informacjami zbędnymi. Tak zbudowane kompendium wiedzy z powodzeniem może być wykorzystywane jako materiał źródłowy do dalszych analiz i prezentacji przedstawionego zagadnienia.

Rozdział drugi *Pierwiastek wirtuozowski w interpretacji utworów. Prezentacja wybranych kompozycji z literatury akordeonowej XX i XXI wieku* to staranna analiza wszystkich, nagranych na płycie utworów. W opisie tym nie zabrakło własnych przemyśleń autora dotyczących poszczególnych elementów wykonawstwa i technologii gry. Uważam, że uwagi te są trafne i świadczą o nieustającym kontakcie Pana Łukasza Nowakowskiego z najróżniejszymi formami praktyki wykonawczej i pedagogicznej. Delikatny niedosyt pozostawia fragment odnoszący się do historii i rozwoju tanga przytoczony przy okazji analizy kompozycji Petri Makkonena *Disco - Tango*. Brak informacji o *milondze* i jej wpływie na ukształtowanie się tanga tradycyjnego a w konsekwencji *tango nuevo*, to w mojej ocenie spore uchybienie.

W podsumowaniu autor zwięźle określa kierunki ewolucji idiomu akordeonisty-wirtuoza na przestrzeni wieków i właśnie ten element wzbudza we mnie spore wątpliwości. We wstępie czytamy *Ramy czasowe podjętego tematu wyznacza wiek XX po czasy współczesne. Interesuje mnie jak zmieniał się przez wieki idiom instrumentalisty-wirtuoza w oczekiwaniach publiczności, jak i kompozytorów*. Przecież nagrane kompozycje obejmują okres od 1955 do 2015 roku, co oznacza, że ramy czasowych nie wyznacza wiek XX tylko jego druga połowa, a całość zamyka się dokładnie w 60 latach (sześciu, a nie jak jest w pracy, siedmiu dekadach). Oczywiście wszyscy zdajemy sobie sprawę, że okres ten był wyjątkowo intensywny pod względem rozwoju dla naszej dyscypliny i jak autor słusznie zauważył idiom

akordeonisty-wirtuoza znacząco ewaluował, ale czy można tu mówić o zmianach zachodzących na przestrzeni wieków, skoro analizie został poddany okres zaledwie sześciu dekad? Sugeruję wystrzegania się tak obszernych sformułowań, zwłaszcza w kontekście jeszcze wciąż stosunkowo młodej - akordeonistyki. Mimo to, uważam że rozważania teoretyczne i dzieło artystyczne zawierają wartościową koncepcję naukowo-artystyczną.

Konkluzja

Po zapoznaniu się z dziełem artystycznym i jego opisem, autorstwa mgra Łukasza Nowakowskiego stwierdzam, że stanowi ono cenny wkład w rozwój akordeonistyki polskiej tym samym spełnia wymogi stawiane pracom doktorskim w dziedzinie sztuk muzycznych w dyscyplinie instrumentalistyka. Doktorant spełnił tym samym wymagania art.13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku.

Wnoszę o przyjęcie pracy doktorskiej mgra Łukasza Nowakowskiego i dopuszczenie jej do publicznej obrony.

Prof. T. Gąsior

